

Ilgalaikio rusų gimtosios kalbos 10 klasės plano pavyzdys

Parengė Vilniaus Aleksandro Puškino vidurinės mokyklos rusų kalbos vyresn. mokytoja Vera Belevič.

Dalykas:	rusų kalba
Klasė:	10
Pamokų skaičius:	4 pamokos per savaitę (iš viso 144 pamokos)
Laikotarpis:	1 mokslo metai

MOKYMO IR MOKYMOSI PRIEMONĖS:

1. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos, 2008.
2. Kucharenko L., Dvorkina A. Русский язык . Vadovėlis 10 klasei. Kaunas: Šviesa, 2002.
3. Gudonienė V., Valiulis S. Русская литература. Vadovėlis 10 klasei. Kaunas: Šviesa, 2002.
4. Kolesnikova N. Зарубежная литература 9–12. Vadovėlis 10 klasei. Kaunas: Šviesa, 2003.

TIKSLAS

Sudaryti prielaidas mokiniams ugdytis kultūrinę, komunikavimo ir literatūrinę kompetencijas, būtinas kiekvieno žmogaus visaverčiam asmeniniam gyvenimui, sėkmingai profesinei, visuomeninei veiklai.

UŽDAVINIAI

Siekama, kad per rusų kalbos pamokas mokiniai:

- ugdytūsi poreikį pažinti kalbą ir literatūrą kaip savosios tautos kultūros dalį, suvokti kultūros tradicijas ir jas kūrybingai plėtoti;
- mokytūsi kalbėti atsižvelgdami į tikslą, adresatą ir bendravimo situaciją, laikytis kalbos etiketo;
- mokytūsi skaityti įvairius tekstus: grožinius (nuo realizmo iki dabarties laikotarpio), publicistinius, mokslo populiariusius; apibūdinti ir apibendrinti savo įspūdžius;

- mokytojai kurti įvairių tipų, žanrų ir skirtingos paskirties tekstus, atsižvelgdami į adresatą, rašymo tikslą ir situaciją (samprotaujamojo pobūdžio tekstas, interviu, straipsnis);
- ugdytojai pasitikėjimą, savigarbą, savišvietos ir saviugdą įgūdžius;
- gebėtų analizuoti ir argumentuotai vertinti įvairius visuomeninio, kultūrinio gyvenimo reiškinius;
- naudotųsi įvairiais komunikavimo būdais ir informacijos šaltiniais, kauptų ir apdorotų sukauptą informaciją.

VERTINIMAS

- Mokinių pažanga ir pasiekimai vertinami pagal mokykloje patvirtintą vertinimo tvarkos aprašą, kuris parengtas vadovaujantis Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. ISAK- 256 (Žin., 2004, Nr. 35-1150).
 - Rusų kalbos ugdymo procese taikomi visi vertinimo būdai (diagnostinis ir formuojamasis). Mokiniai, prieš atlikdami užduotis, turi būti supažindinami su vertinimo kriterijais.
 - Planuojant vertinimą, svarbu pakankamai dėmesio skirti įvairių kalbinės veiklos rūšių – skaitymo, rašymo, kalbėjimo ir klausymo – gebėjimams vertinti (pvz., teksto kūrimo užduotys, grožinio ir negrožinio teksto suvokimo užduotys, grožinio ir negrožinio teksto santraukos rašymas, kontroliniai darbai, tikrinantys kalbos ir literatūros pažinimo gebėjimus ir žinias, diktantai, dalyvavimas pokalbiuose, pranešimų skaitymas (pristatymas). Svarbu, kad vertinami būtų ne tik rezultatai, konkretūs mokinių darbai, bet ir pats mokymosi procesas.
 - Kiekvieno skyriaus pabaigoje – apibendrinamasis vertinimas. Diagnostinės užduotys parengiamos pagal Bendrosiose programose numatytus pasiekimus, pasiekimų lygius, žinių ir gebėjimų santykį.

KALBINIS UGDYMAS

Eil. Nr.	Pamokų ciklo temos	Laukiamas rezultatas	Valandos	Pastabos (integravimo galimybės, projektinė veikla, vertinimas ir kt.)
1	Из истории русского языка	<p>Mokiniai susipažins su rusų kalbos kilme ir jos priklausymu slavų kalbų grupei, gebės aptarti pagrindinius istorinius kalbų panašumus ir skirtumus. Susipažins su indoeuropiečių kalbų šeima (slavų, baltų, germanų, romanų šakomis).</p> <p>Mokės apibūdinti kalbos vaidmenį tautos gyvenime, kalbų sąveiką. Skaitydami apie senąją rusų kalbą, prisimins 1755 m. pasirodžiusią garsiąją M. V. Lomonosovo „Rusijos gramatiką“ (<i>trijų stilių teoriją</i>), suvoks tarptautinę rusų kalbos reikšmę.</p>	2	Pastabose gali būti pažymėti plano tikslinimai, mokytojo pastebėjimai įgyvendinant Bendrąsias programas ir kt. mokslo metų eigoje.
2	Повторение	<p>Mokiniai raštu plėtodami mintį, taikys išskirtinių sakinio dalių skyrybos ir kitas pagrindines rašybos, skyrybos, gramatikos taisykles.</p> <p>Предложения с однородными членами предложения.</p> <p>Предложения с обособленными и уточняющими членами предложения.</p> <p>Предложения с вводными конструкциями.</p> <p>Предложения с обращениями.</p> <p>Предложения с чужой речью.</p> <p>Словосочетание и простое предложение.</p>	6 2* ¹	
3	Уроки развития речи (письмо, рассуждение, статья)	<p>Redaguos tekstą vartodami tiesioginę ir netiesioginę kalbą. Mokiniai suvoks žodžių tvarką sakinyje, rašydami paisys stiliaus reikalavimų. Sieks mintis formuluoti aiškiai, tiksliai, glaustai, logiškai.</p> <p>Rašydami samprotaujamojo pobūdžio tekstą, gebės formuluoti ir argumentuoti tezes, išsakys savo požiūrį, nuosekliai plėtos pagrindinę mintį. Tinkamai komponuos pastraipas (teiginys, argumentai, apibendrinimas). Mokės cituoti, perfrazuoti šaltinius.</p>	5–6 2*	Aptariamos pagrindinės ugdymo sritys: kalbėjimas, klausymas, skaitymas, rašymas.

¹ Valandos, pažymėtos *, skiriamos kontroliniams ir kūrybiniams darbams.

		Rašydami atsižvelgs į tikslą: informacijos perteikimas, įtikinimas, refleksija ir saviraiška. Kurdami tekstą, paisys žanro reikalavimų: gyvenimo aprašymas, laiškas, straipsnis, santrauka, kūrybiniai bandymai.		
4	Основные виды сложных предложений	Atpažins vienarūšių sakinio dalių jungimo būdus sakinyje. Atskirs vientisinius ir sudėtinius, prijungiamuosius ir sujungiamuosius sakinius, išskirs dalyvinę sakinio konstrukciją ir įterptinį sakinį. Mokės pakeisti juos, norėdami sutrumpinti arba praplėsti sakinį, kurdami santrauką arba samprotaujamo pobūdžio tekstą. Vartos atitinkamus skyrybos ženklus. Pagal intonaciją ir skyrybos ženklus atskirs klausiamuosius, šaukiamuosius, skatinamuosius ir tiesioginius sakinius, tinkamai pasirinks juos ir vartos atsižvelgdami į adresatą ir tikslą.	1	
5	Сложносочинённое предложение (ССП)	Atpažins sudėtinius sakinius, nurodys jų požymius, paaiškins darybą. Taisyklingai vartos sudarytas konstrukcijas. Skirs vientisinius ir sudėtinius sakinius. Gebės vartoti ir pagal privalomasias skyrybos taisykles skirti sudėtinius sujungiamuosius sakinius. Sudarys įvairių rūšių sudėtinius sujungiamuosius sakinius ir gebės juos grafiškai pavaizduoti.	6 2*	
6	Урок развития речи. Жанры речи: рецензия	Pagal nuorodas sukurs knygos ar filmo recenziją. Recenzijai pagal temą rinks ir kaups medžiagą, gebės sugalvoti tinkamą pavadinimą, atsižvelgdami į tikslą ir adresatą. Žinos recenzijos elementus (nuomonės išsakymas, fabulos apibendrinimas, pagrindinių veikėjų apibūdinimas). Atskirs faktus nuo nuomonės, kritiškai juos vertins ir gebės pasinaudoti jais argumentuodami savo požiūrį. Panaudos aprašymo, pasakojimo ir samprotavimo elementus. Rašydami santrauką, glaustai reikš mintis savais žodžiais, atrinks pagrindinę informaciją.	1–2	
7	Сложноподчинённое предложение(СПП)	Gebės atpažinti, vartoti ir pagal privalomasias skyrybos taisykles skirti sudėtinius prijungiamuosius sakinius. Perdarys sudėtinį prijungiamąjį sakinį į vientisinį ir atvirkščiai. Galės grafiškai pavaizduoti sudėtinius prijungiamuosius sakinius, sudarys juos pagal schemą.	10–11 2*	
8	Бессоюзное сложное предложение(БСП)	Gebės vartoti ir pagal privalomasias skyrybos taisykles skirti sudėtinius bejungtukius sakinius. Sudarys sakinius pagal pavyzdį ir sakinių konstrukcijas. Tikslingai vartos skyrybos ženklus.	5 1*	

9	Сложные предложения с разными видами связи	Gebės surasti sakinio dėmenį sudėtiniame kelių laipsnių sakinyje. Sudarys įvairių rūšių kelių laipsnių sakinius. Perdarys dalyvinę konstrukciją į vientisinį sakinį ir atvirkščiai. Pataisys sintaksiškai netaisyklingus sakinius. Paisys skyrybos taisyklių.	2 1*	
10	Урок развития речи. Деловое письмо: CV	Tobulins reikalų raštų rašymą (gyvenimo aprašymą, laišką, prašymą), atsižvelgdami į administracinio pobūdžio teksto rašymo normas. Rašys atsižvelgdami į adresatą, rašymo tikslą ir situaciją. Aiškiai ir tiksliai dėstys mintis, pasirinktą argumentus. Taisyklingaiartos gramatines formas ir konstrukcijas, laikysis administracinės kalbos reikalavimų ir grafinės išraiškos. Adresatui pateiks tvarkingą, įskaitomą raštą.	1–2	
11	Устная речь. Выравнивание	Tobulins kalbėjimo įgūdžius, atsižvelgdami į adresatą. Kalbės, atsižvelgdami į turinį: kontrargumentų nuspėjimas ir paneigimas, argumentų seka. Gerins iškalbos ypatybes: informatyvumą, įtaigumą, logiškumą, tinkamumą, nuoseklumą, taisyklingumą, žodingumą, vaizdingumą. Aiškiai ir tiksliai dėstys mintis, pasirinktą kalbėjimo formą: monologą (kalba, prakalba, atpasakojimas su vertinimu ir komentarais, projekto arba referato pristatymas), dialogą (pokalbis) ir polilogą (diskusija, polemika, debatai). Paisys viešojo pokalbio kultūros, kalbos etiketo.	9–10	
12	Повторение	Gebės gautą informaciją įvertinti pagal aptartus kriterijus, susistemins ir apibendrins žinias.	4–5	

LITERATŪROS IR KULTŪROS PAŽINIMAS

- Susipažinęs su pagrindinėmis epochomis bei literatūros kryptimis, mokinys supras literatūros istoriškumą, kūrinio ir kūrinyje vaizduojamo kultūrinio konteksto ryšį, gebės atpažinti skaitomo kūrinio epochos bruožus bei ryškiausius kultūros įvaizdžius, gebės paaiškinti jų prasmę.
- Skaitydamas literatūros kūrinius, mokinys mokės suformuluoti kūrinio temą, nusakyti pagrindinę mintį, iškelti problemą. Gebės apibūdinti kūrinio idėją, motyvą, metaforinę kūrinio mintį, mokės įvardyti vaizduojamojo pasaulio elementus: literatūrinį veikėją, veiksmą, laiką, vietą. Nurodys, kokio įspūdžio arba poveikio autorius siekia (kieno požiūrį palaiko, kokias vertybes propaguoja). Aptars perkeltinę įvairių kūrinio elementų prasmę, siužeto struktūrą, kūrinio konfliktą.
- Aptardamas kūrinį ar kūrinio kalbinę raišką, mokinys sugebės pasitelkti citatų iš teksto, paaiškinti grožinio kūrinio poveikį, ką jis padėjo suvokti, ką pervertinti iš naujo. Palygins literatūrą su kitomis meno ir kultūros sritimis (daile, kinu, televizija, teatru).
- Skaitydamas ir interpretuodamas poeziją, mokinys sugebės nusakyti ir apibūdinti lyrinį subjektą, adresatą, lyrinę situaciją, eilėraščio nuotaiką o aptardamas eilėraščio sandarą, gebės operuoti tokiomis sąvokomis kaip rimas, eilutė, strofa.
- Aptardamas prozos ir poezijos kalbą, mokinys sugebės atpažinti tekste tokias kalbinės raiškos priemones kaip epitetą, palyginimą, pakartojimą, inversiją, metaforą (personifikacija ir animizmas), kreipinys, retorinis klausimas, alegorija.
- Skaitydamas ir nagrinėdamas literatūros kūrinius, mokinys skirs literatūros žanrus: tragikomediją, apysaką, novelę, romaną.
- Literatūros pamokose mokinys nuolat tobulins savo kalbinius gebėjimus, taikys kalbėjimo strategijas.
- Mokinys, kurdamas įvairaus pobūdžio rašytinius tekstus (pvz., feljetoną, filmo recenziją, veikėjo charakteristiką, eilėraščio interpretaciją), savarankiškai ieškos reikiamos informacijos įvairiuose šaltiniuose: žinynuose, žodynuose, enciklopedijose, internete, bibliotekoje; mokės ja naudotis: sisteminti, vertinti, apibendrinti.
- Mokinys, skaitydamas grožinius kūrinius ir pats bandydamas kurti, įgis emocinės bei estetiškos patirties.
- Nagrinėdamas savo tautos ir kitų tautų literatūrinį kultūrinį palikimą, pažindamas kalbą kaip socialinį kultūrinį reiškinį, mokinys suvoks istorinės atminties, tradicijų, gimtosios kalbos vertę, asmeninio indėlio į kultūros kūrimą prasmę.

Eil. nr.	Pamokų ciklo temos	Laukiamas rezultatas	Valandos	Pastabos (integravimo galimybės, projektinė veikla, vertinimas ir kt.)
1	Литература среди других видов искусств	Mokiniai susipažins su vadovėliais. Susipažins su teksto suvokimo strategijomis, skirs skaitymo tipus. Žinos, ką reiškia žodis <i>menas</i> , šio žodžio istoriją. Vertins grožinę literatūrą kaip savitą meno rūšį. Paaiškins, kuo literatūra panaši ir kuo skiriasi nuo kitų kultūros reiškinių (kino, teatro, televizijos). Reikš ir pagrįs savo nuomonę	2	

		apie kūrinio inscenizaciją, ekranizaciją, dailininkų iliustracijas.		
2	Вершины русского реализма	<p>Skaitydami ir nagrinėdami realistinę literatūrą, aptars gyvenimo tikrovės vaizdavimą, tipizavimą (tipiškas personažas tipiškomis aplinkybėmis) ir psychologizmą, pozityvizmo idealus, socialinę problematiką, realistinį vaizdavimo būdą.</p> <p>Skaitydami ir analizuodami <i>И.С. Тургенев «Первая любовь»</i>, mokiniai gebės nusakyti kūrinį temą, pagrindinę mintį, problemą, ypatingą lyrizmą, atkreips dėmesį į peizažo vaidmenį tekste. Skaitydami šio laikotarpio <i>Стихотворения в прозе</i> mokiniai įgis lyrinio teksto interpretavimo pradmenis.</p> <p>Skaitydami ir analizuodami <i>Ф. М. Достоевский «Бедные люди»</i>, mokiniai gebės įvardyti šio žanro bruožus (epistolinis žanras), nusakyti kūrinio temą, pagrindinę mintį. Remdamiesi tekstu, mokiniai rašys laišką ir kurs veikėjo charakteristiką.</p> <p>Skaitydami ir nagrinėdami ištrauką iš autobiografinio kūrinio <i>Л. Н. Толстой «Юность»</i>, mokiniai gebės įrodyti psychologizmą, aptars socialinę problematiką. Per šių pamokų ciklą mokiniai supras ir vartos šias sąvokas: <i>Comme il faut (комильфотность), диалектика души.</i></p> <p>Skaitydami ir analizuodami <i>А. П. Чехов «Человек в футляре»</i> ir <i>«О любви»</i>, mokiniai gebės nusakyti kūrinio temą, pagrindinę mintį, problemą, prisimins, kas yra satyra, ir suvoks, kas tai yra <i>маленький человек.</i></p> <p>Remdamiesi tekstu, mokiniai kurs veikėjų charakteristikas.</p> <p>Skaitydami ir analizuodami <i>А. И. Островский «Бесприданница»</i>, mokiniai gebės įrodyti psychologizmą, aptars kūrinio socialinę problematiką, realistinį vaizdavimo būdą.. Mokiniai atpažins tekste tragizmo elementus.</p> <p>Vertindami filmus, mokiniai gebės argumentuotai pareikšti savo nuomonę, parašyti recenziją.</p>	20 4*	<p>Filmas «Человек в футляре»</p> <p>Filmas «Жестокий романс».</p>
3	Вступление в эпоху модернизма	<p>Per pamokų ciklą mokiniai susipažins su modernizmo epochos istoriniais ir kultūriniais įvykiais, reiškiniais, filosofiniais dėsniais.</p> <p>Skaitydami ir nagrinėdami <i>И. А. Бунин «Господин из Сан-Франциско»</i>, mokiniai aptars kūrinį idėją, motyvus. Susipažins su įvykių pateikimo kompozicija. Ras tekste grožinio kūrinio veikėjų portretus ir pasisakymus, interjero, peizažo aprašymus, siužeto struktūros elementus.</p> <p>Nuosekliai plėtodami pagrindinę mintį, gebės įvertinti ir išsakyti savo požiūrį</p>	7 2*	

		<p>į charakterizuojamus veikėjus. Skaitydami ir interpretuodami <i>A. И. Куприн «Гранатовый браслет» ir «Олеся»</i>, mokiniai gebės aptarti kūrinio problematiką ir kompoziciją, veikėjų portretus ir jų poelgius, peizažo aprašymus. Nagrinės prozos ypatumus, kaip moderniosios literatūros pavyzdį. Per šį pamokų ciklą mokiniai supras, kas tai yra <i>естественный человек</i>. Peržiūrėję filmus, mokiniai gebės argumentuotai pareikšti savo nuomonę, parašyti recenziją. Skaitydami ir nagrinėdami <i>М. Горький «Старуха Изергиль»</i>, mokiniai aptars kūrinio temą, pagrindinę mintį, problemas, kompoziciją. Nagrinės <i>М. Горького</i> romantiškos prozos ypatumus, suvoks, kas tai yra <i>романтический герой Горького, легенда</i>.</p>		Filmai «Гранатовый браслет» ir «Олеся».
4	Поэзия эпохи модернизма	<p>Skaitydami ir nagrinėdami modernizmo poeziją, mokiniai gebės aptarti, kaip moderniaame eilėraštyje kalbinės raiškos priemonėmis kuriama prasmė, siekiama tam tikro išpūdzio ir poveikio skaitytojui. Mokiniai mokysis atpažinti tekste simbolius, mokės paaiškinti jų paskirtį ir reikšmę. Analizuodami poeziją (<i>А. Блок, Ю. Балтрушайтис, И. Анненский, В. Маяковский, А. Ахматова, С. Есенин</i>), mokiniai gebės atpažinti ir paaiškinti šios epochos sroves. Skaitydami ir nagrinėdami modernizmo literatūros pavyzdžius, aptars estetines nuostatas, santykį su kultūros tradicija, požiūrį į asmenį ir visuomenę, tikroviško vaizdo transformacijas. Susipažins su naujų formų ieškojimais, literatūriniais eksperimentais, kryptų įvairovėmis (simbolizmu, akmeizmu, futurizmu), meninės kalbos vaizdinių ir ekspresinių priemonių įvairove (pvz., <i>epitetu, palyginimu, metafora, hiperbole, grotesku, ironija, retoriniais klausimais ir sušukimais, inversija</i>). Mokiniai mokysis rašyti eilėraščio interpretaciją.</p>	5-6	Integravimas su daile ir muzika.
5	Проза 20–30-ых годов	<p>Skaitydami ir analizuodami dvidešimtojo amžiaus tarpukario literatūros kūrinius (<i>М. Зощенко – рассказы, М. А. Булгаков «Собачье сердце»</i>), mokiniai aptars naują politinę situaciją Rusijoje, šios epochos ideologiją, filosofiją, meną, vertybes. Mokiniai aptars pagrindinių veikėjų bruožus. Kalbėdami apie <i>М. Зощенко</i>, sužinos žanro ypatumą – <i>сказ</i>, aptars satyrą, humorą, ironiją. Skaitydami ir nagrinėdami «Собачье сердце», aptars estetines nuostatas,</p>	6 1*	

		santykį su kultūros tradicija, požiūrį į asmenį ir visuomenę, tikroviško vaizdo transformacijas. Mokiniai aptars šias siužeto simbolines sąvokas: <i>эксперимент, московский быт, научная фантастика, пародия и сатира.</i>		
6	Из прозы о войне	Skaitydami ir nagrinėdami šios epochos literatūros pavyzdžius, mokiniai aptars istorinę situaciją Rusijoje. Mokiniai skaitys ir analizuos <i>apsakymus</i> (<i>М. Шолохова, К. Воробьёва, В. Шаламова</i>). Nagrinėdami karo ir pokario metų prozą, mokiniai susipažins su totalitarizmu, tautų persekiojimu. Sužinos, kas yra gyvenimo tikrovės vaizdavimas, socialinių problemų iškėlimas, psichologizmas. Per šį pamokų ciklą mokiniai aptars sąvokas <i>правда о войне, гуманизм, человеческое в человеке, психологизм, лагерная проза.</i> Mokiniai nuolat tobulins prozos tekstų interpretacijos gebėjimus.	5 1*	Filmas «Судьба человека».
7	Из русской литературы 70–90-ых годов. Современная литература	Mokiniai skaitys ir nagrinės šiuolaikinių autorių kūrybą. Susipažins su dabartine poezija, supras, kas tai yra asmens garbė, laisvė, solidarumas, žmogaus teisė, jausmai, žmogaus ir gamtos dermė. Skaitydami ir analizuodami šiuolaikinių rašytojų kūrybą (<i>В. Распутин, А. Вампилов, Е. Евтушенко, Р. Рождественский</i>), mokiniai sukurs mažosios tėvynės vaizdą. Nagrinėdami šiuolaikinę prozą, gebės nusakyti ypatumus, metaforinę kūrinio mintį, šiuolaikinės šeimos vertybes, etines, moralines problemas. <i>И. Бродский</i> (lietuviškieji motyvai poezijoje). Per šį pamokų ciklą mokiniai aptars šias sąvokas: ironija, paradoksas, mikrosiužetas, siužeto dinamiškumas, poetai-bardai. Remdamiesi žiniomis ir skaitydami šiuolaikinės literatūros tekstus, gebės juos interpretuoti, paaiškinti netiesiogiai pasakytas mintis.	4–5 1*	

Laiko rezervas: 15 pamokų.

Į temų skyrius neįtrauktos laiko rezervo valandos, kurios įrašomos detalajame plane. Jos gali būti skiriamos eilėraščiams deklamuoti, įdomių knygų aptarimui, spektakliui ar kino filmui žiūrėti ir aptarti, ekskursijoms, trumpalaikiams projektams, integruotoms pamokoms ir pan. Atsižvelgiant į moksleivių gebėjimus, darbo tempą, susidomėjimą, iš laiko rezervo gali būti imamos valandos vienai ar kitai temai plėsti, išeitai medžiagai kartoti.